

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาขอพระคุณบุคคลจำนวนมากผู้มีบทบาทในการช่วย “สร้าง” งานวิจัยนี้ ตั้งแต่เริ่มต้นเป็นข้อสังเกตเบื้องต้นในปี พ.ศ. 2544 จนถึงเวลาที่งานนี้สำเร็จลุล่วงในปี พ.ศ. 2551

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “แม่” – นางพินดา เกตุทัต และ “ไม้ขีดหม้อ” กันครัวที่ทำให้ผู้เขียนกลับมาใส่ใจกับรากเหง้าของตนเอง และการเรียนรู้ครั้งสำคัญ ไม่ใช่ในแค่ความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่เป็น “ความรู้” ที่ต้องเรียนรู้ เข้าใจ “คนอื่น” ที่อยู่ร่วมและสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของเราด้วย ซึ่งระหว่างที่นั่งเขียนงานวิชาการนี้ จะมีผู้หญิงคนหนึ่งคอยเดินถาม “ทุกเมื่อ” ว่ากินอะไรหรือยัง? ไม่ว่าเราจะทำอะไรก็ตาม จะมีแม่เฝ้ามองอย่างเอาใจใส่ อนาคตอันใจทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรา และเมื่ออ่อนทบทวนดู การโอดโอยในช่วงเวลาหนึ่งที่ต้องเคี้ยวกรำให้งานวิทยานิพนธ์นี้ลุล่วงไป ความยากลำบากที่เกิดขึ้นเทียบไม่ได้เลยกับการต่อสู้ของแม่เพื่อปากท้องของคนในครอบครัวที่ผ่านมา เมื่อคิดถึงตรงนั้นแล้ว ทำให้การเขียนวิทยานิพนธ์นี้กลายเป็นการต่อสู้กับตัวเองเพื่อให้เรื่องของแม่ได้ถูกบันทึกไว้ โดยไม่ย่อท้อระหว่างทาง และต้องสำเร็จด้วยมือของเราให้มากที่สุด เพื่อให้เรื่องของ “แม่” และคนธรรมดาสามัญแบบแม่ที่มีเงินและเป็นเจ้าของความรู้อย่างเสมอภาคในสังคมไทย ดังนั้น เหตุผลเรื่องการจะเรียนจบหรือไม่จบ จึงไม่ใช่ประเด็นสำคัญและประเด็นหลักอีกแล้ว

อาจารย์สินี ธิติรักษ์ “ครู” ผู้เป็นแรงบันดาลใจและ “ต้นแบบ” ทางวิชาการ ให้เราเคารพ คิดถึง และให้ความสำคัญกับ “คนเล็กคนน้อย” จำนวนมากที่ต้องต่อสู้กับโครงสร้างทางสังคมอย่างสงบและมั่นคง

อาจารย์นพพร ประชากุล “ครู” ผู้ชี้ช่องให้เห็นถึง “การเมืองเรื่องการเขียน” และการตีความทางสังคมอย่างลึกซึ้ง ให้การเขียนเป็นการต่อสู้ของผู้หญิงอย่างมีพลัง ทั้งให้กำลังใจในการสร้างงานวิชาการ งานเขียนอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ท่านกลับลวงลัดก่อนที่จะได้เห็นถึงความสำเร็จของลูกศิษย์อีกจำนวนมาก

อาจารย์ภาภรณ์ หะวานนท์ และอาจารย์ชุตินา ประภาศวุฒิสาร ผู้ให้เครื่องมือและแนวคิดในการเขียนเรื่องของ “แม่” จนปรากฏเป็นงานวิชาการที่ยอมรับและเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ค่อยๆ เปิดพื้นที่ให้ “แม่” มีตัวตนก่อนที่จะมีวิทยานิพนธ์นี้เสียอีก

อาจารย์ธเนศ อภรณ์สุวรรณ ผู้ให้กำลังใจ เตือนสติ ไม่ให้งานวิชาการกลายเป็น “วิชาการเกิน” เพราะคุณค่าที่ได้รับจากความรู้ที่ต่างและห่างไกลกันมากนัก

อาจารย์พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นทั้งครูและพี่ชาย ผู้ให้ความเอาใจใส่ เมตตา อดทน และเห็นดเห็นอกกับน้องสาวคนนี้ แม้นิยามที่ท่านได้ปลื้มใจจากโลกแห่งธรรมก็มีได้เป็นช้อยกเว้น

อาจารย์พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร อาจารย์นลินี ตันภูวณิชช์ และอาจารย์ท่านอื่นๆ ที่เฝ้าไต่ถามความคืบหน้าด้วยความห่วงใยและเมตตา

เพื่อนและพี่น้องจำนวนมาก น้องแพ็บ-ภาวิณี ไชยภาค น้องสาวที่คอยดูแลความเป็นอยู่และอำนวยความสะดวกทุกอย่างอย่างห่วงใยและไม่เหน็ดเหนื่อย น้องจ๊อบ-จตุมาศ สุกใส เป็นคู่คิดช่วยนั่งอ่านงาน และร่วมพัฒนามุมมองความรู้ตลอดมา น้องเต๋า-คมฤทธิ์ ฉะยบแหลมที่ช่วยถ่ายทอดชีวิตประจำวันของ “แม่-คำข้าวแกง” บนแผ่นฟิล์มอย่างมีชีวิตชีวา น้องมดแดง-ทวีลักษณ์ พลราชม น้องจ๊อบ-อาจารย์ชนิดา ชิตบัณฑิตย์ น้องแก้ว-วัจนา เบี้ยวบังเกิด พี่เปิ้ล-สุภาภรณ์ อัญมณกุล พี่เปี้ยก-สมเกียรติ จันทร์สีมา ฯลฯ ผู้ร่วมต่อสู้อย่างหนักแน่นให้ “เสียงและประสบการณ์ของผู้หญิงเป็นความรู้” หยั่งรากลึกในโลกสตรีศึกษาแบบไทยๆ

“อาหาร” ทุกอย่างและผู้อยู่เบื้องหลังการทำอาหาร ผู้หญิง คนเล็ก คนน้อยที่ต่อสู้ ได้ตอบประนีประนอมกับโครงสร้างทางสังคมอยู่ทุกที่ ที่เป็นทั้ง “พื้นที่ความทรงจำ” และ “แหล่งข้อมูล” ของประวัติศาสตร์สังคมที่ไม่เคยถูกให้ค่าและได้ปรากฏตัวอย่างมีชีวิตในโลกวิชาการ

จิตินบ โกมลนิมิ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2551